

особено много се привързала към него и войниците му, които тя наричала „нашата войска“. Последната безплатно била поена и хранена, когато по служба бродила из българските краища. Защото българското население се радвало, че султанови войници му говорят на разбран език, че христични ездат на коне и могат да пазят ред и дисциплина. Сам Чайковски с изблик на радост споменува, че общо възхищение настъпило, когато българите в Одрин видели своя хора да ездат на коне в един град, който в миналото обсаждали и превзели великите им царе. „Когато се отправихме, пише Чайковски, за последен път за Шумен през Сливен и Котел, къде бидохме приети от българите като братия; старците се надпреварваха да ни поздравяват; учениците от училищата излезваха да ни посрещат. Назред ни предлагаха сърдечно гостоприемство. Населението беше весело поради султановия ферман, който даваше на българите национална черква и ги изтръгваше от злоупотребленията на гръцкото духовенство.

На какво се дължи привързаността на българите към казаците и техния главатар? на ролята на последните в църковната ни борба, на историческите спомени, които те пробуждали в народната фантазия, и главно на лошото положение на българския народ в Турция. Те се явили за християните не само защитници от грабежите на неуловимите разбойници, но и защитници от произволите на турците и техната провинциална власт. И наистина, там дето се покажели, мюсюлманите вече не псували християните, а местната власт не смееяла да върши пакости. Нещо повече. Дотогавашните господари и раяси сменявали отношенията: първите се чувствували стеснени и унижени, а вторите свободни и горди. По разказ на Георги Басанз и Иван Дишлията, един ден двама казаци вървели из Сливен със свинско месо на ржка. Те ударили един турчин в бузата така, защото месото се залепило за нея. Турчина безропотно понесъл удара. Очевидно, той треперал от казаците тъй, както българина от турските войници. Самите българи от Румелия и балканите, запазени от Саджк паша през 1867-68 год. от мъжки, много му били благодарни. Те чували за произволите и носията в Дунавския виласт и с прво обичали казаците, главатаря на които не позволил да се повторят мидхадовите истории и в техните кжтове.

Но не всички българи сжчувствували на казашките полкове. Селяните завързали с тях приятелски сношения. В градовете ги обичали само бедните. Провив тях били главно тия селища, в крито владеяли учителите, докторите и търговците.